

POSTAJA

Albin Šivic

Dasi je bilo nebo še vedno čisto in kot navzgor obrnjena morska površina, je Peter zagledal skozi komaj rahlo zasenčena stekla greben kamenja, ki je naredilo nanj vtis vznemirljivega srečanja. Brez dvoma je bilo sonce že vsepovsod — v takšnih jutranjih urah se dan razpne naenkrat čez vso pokrajino — in tudi na tem vijugastem grebenu je že slonela dobro znana svetloba. Ta je bila znamenje, osredotočenje vsega splošnega, kar se je razlivalo med sedeži in mešalo v enakomerno mrmranje bencinskega stroja, ki je lezel iz nižin v višine vedno više in vlekel tovor do zadnjega sedeža napolnjenega avtobusa. Daleč spredaj se je pozibal voznik — nanj so plahutale sape v zaprti prostor, ker je imel okence ob strani rahlo odprto. Mogoče bo kmalu postaja. Brez dvoma bo kmalu — kajti ovinkasta cesta se je že daleč zarila med valovite površine Krasa, in tole jutro se bo moralo nekje zbrati, zgostiti, da ne bo izzvenelo brez odmeva v povsem neznani vročici prihajajočega dne: dan se razkropi v pokrajino, sredi dneva smo samo eden od tisočih, ta enota nima obraza.

Kolikor bolj je mislil na prihodnji meter, ki je prihajal z vsakim naslednjim ovinkom kot nujnost oddaljevanja, zapuščanja že preživetega in prehojenega, toliko močnejše je občutil, da je zibanje in nagibanje avtobusa na ukrivljenem asfaltu vedno bolj trajno, neminljivo. Tam doli, že močno globoko pod serpentinami, so se bleščeča naselja že strnila v nejasne gmote kamenja in opeke, nič živega ni bilo več med njimi, tudi črne pike gibajočih se teles so ostale negibne na mravljišču — ali pa je še prezgodaj, kdo ve. Za novim ovinkom se je potem vse obzorje nenadoma skrčilo, zožilo, kar je kot preskok čez visoki zid usmerilo poglede potujočih v nov prostor, v nepričakovane obsege, in za trenutek zaprlo sapo. Ker je Petra ta nenadni preskok prebudil, je videl, da je pravzaprav čemel v drnavici, ki ni nič manj resnična od pričujočega trenutka. — Vozijo se, — je šepetal v steklo avtobusnega okenca, vsi se vozijo. Toda kmalu bo postaja in z njo konec dneva.

Peter sicer ni rad obnavljal svojih misli, ker je vse, že nekoč povedano, pa četudi šele v komaj prekoračenem trenutku, nenadoma postalo blede in neuporabno. Toda tokrat je kljub temu hotel pogledati v svojo lastno misel, da bo kmalu postaja, in to mu je pomagalo pri tistem preskoku v nov prostor, katerega pretres občuti toliko ljudi, ki menjajo

vsak trenutek kilometer za kilometrom in vsak trenutek zaznavajo nove obrise, nove podobe.

— Kmalu bo postaja, gospa, — se je obrnil k sopotnici, ki je vse-skozi nemo sedela na sedežu poleg njega. — Mogoče za tistimi griči tamle. Za tistimi griči tamle, gospa, pa prav gotovo. —

— Veliko pričakujete, — ga je v hipu zaslutila. — Že od obale sem niste spregovorili besede. Ko se človek vrača s popotovanja, je vedno nemiren, pa govori z očmi in z usti. Tako je navadno, ker se tolikokrat spremeni pokrajina. —

Z vsem telesom se je obrnil k njej:

— Toda, gospa — —

— Poglejte, pogledajte: prvi borov gozdiček! —

— Da, gospa: prvi borov gozdiček. Smo že onstran, na drugi strani. —

Čeprav se je z vsem telesom ozrl na sopotnico, ki ga je tako brez uvoda postavila v novo podnebje, je moral priznati, da njene besede pripadajo v celoti tudi njemu samemu. Saj je že od vsega jutra tudi ona molčala in kdo ve po kakšnem preudarku okoliščin ustvarjala vzajemno domačnost tistega, kar je nezadržno ostajalo med njima. Otok na Jadranu, brez katerega ne bi bilo današnjega potovanja, ji je visel na vsakem koščku molka, zadržujoč kljub odmikanju njegove bregove in sončni zaton. Okrog njenega sedeža so plahutali ptiči in težke, goste vodene gmote. Ko se je avtobus zibal med ovinki in trgal kos za kosom pokrajino, brez konca valovito in odprto, odprto za vsak naslednji korak, sproščeno in raztegnjeno v nedogled umitega, opranega neba, je moral Peter razločno obnavljati že od nekod, od poprej znane podobe kraškega kamenja, da se je lahko potopil vanje, kajti v brnenju bencinskega stroja je čutil neovladano silo, silo brez krmarja, in zibajoči se voznik daleč na sprednjem sedežu je bil samo nejasen odsev tega zaprtega prostora med okenskimi šipami in sedeži avtobusa.

— Tole bo pa zares postaja, gospa. —

— Očarljivo! — se je zdrznila. — Očarljiva, bleščeča! —

Postaja je stala na robu smrekovega gozdiča, bleščeča, očarljiva. Mnogo je bilo potnikov na njej, njihova pisana oblačila, ki so se razločila že od precej daleč, so pričala, da so se zaustavili za trenutek. Vse obcestne postaje so podobne druga drugi: zeleni vrtovi, bele mize, zasenčeni napušči, bencinske črpalke. — Razločno se ločijo od pokrajine, poseben otoček so, — se je zazdelo Petru, ki je pobiral iz tega razgleda prve vtise, medtem ko se je avtobus, prav tako nezadržno kot poprej, ko se je odmikal od obale, bližal poslopjem, se nato začel počasi ustavljati, dokler ni nazadnje zavil ostro na desno, na parkirišče, ki ga je čakalo prazno.

Vsi sopotniki so vstali, še preden je avtobusov stroj utihnil.

Sprevodnik pa je odprl vrata:

— Postaja! Pol ure počitka!

Ker dosedanja pot ni bila takšna, da bi se moral prepustiti dremežu neskončno jasnega dneva, kot se dogaja vedno takrat, ko je postaja samo zasilen prehod med poprejšnjim in naslednjim, naslednje pa čaka in — to že vemo vnaprej — ima vedno odprta vrata, se je že v tistem trenutku, ko je stopil na trdna tla, začel zgledovati po prostoru, ki ga je sprejel. Nekaj zemlje iz okolišnjih travnikov je doprlo tudi do tega prostora, a to ga ni prav nič motilo. Kljub prejšnjemu občutku, da ima opraviti z otočkom, ki ima zelo jasne obale, zelo jasno območje, je rad priznal takoj v začetku, kako resničen je ta prostor, pa čeprav smo si iz njega ustvarili zasebne kotičke za povsem zasebne trenutke. Na to misel ga je napeljal metulj, ki se je prizibal do napušča. Plahutava krila so se opirala ob navidezno zračno praznino, to plahutanje in to opiranje ga je navdušilo, toliko navdušilo in toliko zaneslo, da mu je takoj sledil pod streho, kjer je stalo nekaj stolov, še popolnoma praznih. — Nemogoče je govoriti o nepreglednih prazninah, mnogo laži je v vsakodnevnih naših besedah in odločitvah, — si je mislil spotoma, — in ne samo laži; tudi dosti nedotakljivega, kar nam daje sicer varnost v trenutku vsakokratne potrebe, ko se zamajeta misel in nepremišljeni korak, kar pa resno prizadeva našo samostojnost. Samostojnost je tvegana, samostojnost terja dejanje, laže je čakati. — Medtem je metulj trepetal po svojem širokem prostoru in že je kazalo, da se bo oddahnil na belem prtu, kamor se je Peter namenil. Toda metulj se je vrtoglavo zazibal stran. V tem plahutanju je bilo toliko samo po sebi umevnega, da ga je Peter spremljal z očmi ves čas, dokler ni belih krilc nekaj nenadoma potegnilo za vogal stavbe. Bil je veter, droben veter, veter smole in smrekovine.

Njegovi sopotniki so se razšli po postaji, kjer so se ljudje pogovarjali v vseh mogočih jezikih. Tako je nenadoma ostal sam. Odločil se je, da se bo usedel za prazno mizico pod napuščem, odkoder bo lahko vse te pol ure gledal proti gozdu, hkrati pa še od daleč zaznaval vrvež, ki je prihajal iz točilnice. Takšen vrvež, če prihaja od daleč, umirja, le če ni treba sodelovati v njem. V isti sapi pa je tudi razločno spoznal, da se bliža konec in je to zadnja postaja tega popotovanja. Čez dobri dve uri bo že spet sredi znane ulice domačega mesta, na znanem tlaku svojega vsakdanjega življenja.

— Mnogo kadite, prijatelj, — je zaslišal za seboj znane besede. Kot bi bil spregovoril njegov lastni očitek.

Njegova sopotnica je nenadoma stala pred njim, ob mizici, da se je kar začudil in se ji opravičeval. Spet je kadil. — Za takšne stvari niso potrebna opravičila, — mu je ugovarjala mimogrede, — ne raz-

umem jih. — Prisedla je in takoj uporabila tudi sama trenutek, da se je lahko razgledala po napušču in nato po travniku, ki se je ostro izgubljal v gozd. Ta njegova sopotnica je zdaj sedela ob njem pri mizi prav tako samo po sebi umevno, kot nekaj minut poprej na sedežu v avtobusu, in njemu se je zdelo vse to tudi samo po sebi umevno, saj je vedel, da je bila v istem počitniškem domu na otoku in da se tudi ona oddaljuje od tistih dni. Preplavil ga je val, razburjenje oblikovanega, ki ne prizanaša s svojim nepopustljivim nemirom, ko se je začrtal med njo in smrekovim gozdom, sredi trav zelenečega travnika, otok z jasno začrtanimi obalami. Danes zjutraj je pravzaprav prvič spregovoril z njo.

— Spet Filip? —

Radovedno je zasledovala njegove roke.

— Filip. Ah, da. —

Filip pa je ostal na otoku, ne bo se vrnil še nekaj dni. Čudno bitje se je osredotočilo v njegovem dolgem in suhljatem telesu, nataktnjenem v kratke, svetle hlačke in pokritem z brezrokavno progasto majico. Ostal je še na otoku, toda tudi on bo kmalu stopil na ladjo in prekrizal morski preliv, da bi se dokopal do celine. Filip — čeprav je rojen na morju, čeprav je vse življenje veslaril po oceanih sveta, preživlja zimo le na celini. Toda kakšen je neki Filip na celini?

Dobro je, v notranjem žepu je še vedno imel beležko, v njej pa droben košček papirja.

— Filip. Zbal sem se, da nisem ohranil naslova. —

Potem mu je zelo pozorno premerila oblike obraza, oči in čela:

— Morali bi se videti v tem trenutku: srečni ste. —

Natakar je že med vrati mahal z belim prtičem in nihal s črnim metuljčkom pod ovratnikom. — Tukaj se vidi skozi vsa okna, vse je odprto, — se je obračal Peter proti prihajajočemu natakarku. Medtem ko so nekateri popotniki sedeli, zaupno sklonjeni nad belimi prtiči, so drugi sloneli kar na točilni mizici, z žarečim nasmehom obrnjeni proti točajki in mnogobarvnim steklenicam za njo. Točajka je segala na polico, iz prostora pa so šumeli človeški glasovi. Iz kota, ki ni bil več zaznaven, je medtem prihajal tudi že napev neznane pesmi, pomešan z zvoki harmonike. Ta je spremljala vesele in otožne barve v taktu tipkajočega časa, ki je drsel nad obrazi. A nad košato platano so krožile lastovke in sedale na železo električnih drogov.

Zgodilo se je tisto, kar se zgodi na vseh postajah sveta: deset dni je že minilo, kar ni videl celine, pravzaprav samo deset dni se je odmaknil od nje, takrat ga je obsedla nepreklicna odločitev, da se premakne stran, nekam na zaokrožen prostor, ki ga bo lahko zamejil v svojih predstavah. Zdaj, po desetih dneh, je spet tu, vendar takó, da lahko občuti to zamejitev in jo ohrani. Vprašanje: če je zastanek tako kratek, kaj naj bi

lahko sploh pomenil na tem popotovanju? Toda zdaj je pri tej mizici, zato je brez vprašanja vse samoobsebi umevno, kakor samo potovanje in kakor vznemirjenje, ki si mora nadeti obliko.

Postaja je pljuskala okrog mizice.

— Filip. Vi se ga vsekakor spominjate, gospa. Visok, koščen pomorščak. Nekaj hudo vznemirljivega mora biti v tem človeku — ali imate predstavo o njem, takšno, kot pristoji človeku, ki nosi njegovo ime? Neko noč sem gledal čez zaliv, na drugi strani, saj veste, je mesec klesal iz teme gole, skalnate čeri. Takrat sem pomislil, da ga je kamen stesal na nekih oddaljenih otokih, kjer je najbrž čakal kot brodolomec na slučajne ladje. In če mislim nanj, potem mislim o njem takole: vse življenje je brodolomec, vse življenje je čakal na naključne ladje in vse življenje se je reševal. Skoraj gotovo je navajen na slučajne ladje in na naključno reševanje. Zdaj je vdovec, na celini je pokopal ženo, k njej se vrača vsako zimo. Tudi takrat se je vračal k njej vsako zimo, ko jo je enkrat na leto obiskoval po dolgih vožnjah med celinami. On ima sol na koži. —

Sopotnica je v zrcalu ogledovala svojo pričesko — nekaj drobnega prahu se je nabralo na laseh. Moral je biti puh z dozorelega cvetja, ki ga veter spušča v vsakem in vsakokratnem zatišju.

— Vem. Vi imate hudo radi Filipa, prijatelj, — mu je segla v besedo. — To so vsi opazili v gostišču na otoku. —

— Ne vem povedati, — se je zamislil, — a kaj bi o tem sodili vi, gospa? —

— Dvakrat je prišel na skalo, okrog katere sem plavala. —

— Spominjam se. —

— Nimam rada, če kdo ob meni plava. —

— Potem ni več prišel. —

— Ni. To je res. —

— Na nekaj ste pomislili, — ga je čez trenutek opomnila, ko je pospravljala zrcalce v torbico. — Danes se vam je to že večkrat zgodilo. —

Priznal je, a je menil tako nekako, kot da ne bi smel izgubiti preteklosti ali nekaj podobnega. To je rekel bolj sam zase, ni ga mogla dobro razumeti. Izpila sta nekaj kave in mineralne vode. — To zares ni popotovanje, — je pomislil.

— Filip. Filip je ostal s svojim starim, lesenim čolničem med stenami zaliva. Pravzaprav mi ni jasno, kako je mogel ostati, ko zadnjih deset dni ni več ničesar ulovil. Hudo grčav mora biti, tako nekako morebiti kakor Kras, kjer je pred petdesetimi leti, pomislite: pred petdesetimi leti!, kjer je pred petdesetimi leti pasel ovce. Rekel je, da se je potem

spustil v svet, čez Atlantik in čez Tihi Ocean, in ko se je vrnil na tisto mesto, kjer je zapustil svoje ovce, svojo trto, svojo kamenito bajto, je kupil tole obrabljeno barako, da bi ohranil košček svojega telesa v plju-skotu voda. Živi na celini, v mestu, vmes natakári gostom in tujcem, sprejema drobne napitnine, opolnoči se krepča z viskijem, nato prespi v prazni čumnati, odkoder so mu pred leti odnesli ženo. Samo malo upognjen je in neobrit. Seveda, to so zadeve, ki ne pripadajo več meni, o vsem tem je govoril sam, in meni se vedno tako zdi, kakor da samo o tem govori, ne da bi pomišljal, kako vse to zveni v prostoru, kjer njega ni več. »Filip,« se je predstavljal pod figovim drevesom, »jaz sem Filip.« Mislim, da ni pričakoval nič drugega, kot da izpregovori svoje ime. Toda ta glas je izzivalen, gospa. »Bodi zdrav, prijatelj, jaz sem pa ta in ta,« se je potem še meni izmikalo iz ust, kar me je sicer nekoliko zapeklo, a je bilo že prepozno, kajti prostor je dobil drugačen pomen in tista pekočica se je pretopila v njem. Potem sem vedel, da se prostor lahko spreminja, no, ampak to so že bolj zasebni vtisi. »Nobenega takšnega gosta še nismo imeli, ti si prvi,« je govoril v isti sapi (prav razločno sem čutil veter s hrbta morskega galeba), »toda lepo se boš imel pri nas: lovila bova ribe.« To je bila njegova barka. Zibal se je ob kamenitem, že precej načetem pomolu kakor utrujeni borovec. »Lovila ribe, praviš?« Spoznaval sem sproti, da bom res lovil ribe, kajti glavno je, da živim v prostoru, ki sprejema moja dodatna opravila. »Vsekakor. Ampak danes ne. Danes sem utrujen od sinoči. Veš, ljudje se poslavlajo vsak dan. Nekateri prihajajo, drugi se poslavlajo, in tisti, ki odhajajo, postrežejo tistim, ki ostajajo. Ti si pa med zadnjimi, kmalu bomo morali zapreti.« Malo upognjen in nekoliko kosmat, tale Filip. »Vidiš, prijatelj, ribe ne gledajo na to. Ampak jutri jih nalovim, da se boš spomnil Filipa, s katerim si pil viski.« Viski in kava, ladja na odprtem prostoru, zaliv z mrežami, pa jutrišnji dan — nič, prespi se, Filip, in bodi zdrav! Ampak brez pravega črnega vina ne bo, ali ne? —

— Utihnili ste? —

Popil je svoj kozarček konjaka.

— Kadite, — ga je opozorila, zato je ubogljivo odložil cigareto.

— Saj tudi vi veste: komaj je nekaj drobnih ur, kar se je izgubil modri breg za cestnimi serpentini! —

— Videli ste torej tisti zadnji ovinek? —

— Da. —

— Vsakdo od nas ga je videl. Tudi jaz. —

Nič se ni čudil, da je tako. Vse ozračje je bilo prepojeno s tisto domačnostjo, ki jo je nesel s seboj, popolnoma nemogoče se mu je zdelo, da bi ga zamenjal. Oddaljena in zelo rahla opozorila, da je postaja prehoden otoček, nujen pri vsakem popotovanju, so bila samo nasprotujoča,

kontrastna loščila, ki so poglobljeno potrjevala resničnost pričujoče sedanjosti. Niso pa v ničemer razbijala ravnotežja predstav, ki so silile, da se na tem mestu dokončno izoblikujejo. Vznemirjenje, s katerim je sedel za tole mizico, in je imelo na sebi še dokaj nejasnih obrisov, se je zdaj utrdilo, tako da se je začel čedalje bolj zavedati, da so mu tile trenutki nujno potrebni.

Veselo je položil dlan na roko svoje sopotnice.

— Filip. Že navsezgodaj je bil na nogah in jutro je sprejemalo njegovo suho postavo. Iskal je sledove oblakov. Moja zaspana narava se namreč ni mogla navaditi, da bi vstajala z dnem, zato sem ga videl na pomolu šele tedaj, ko je že metal kamenčke v mirno vodo. Stel je kolobarje. Preizkušal pa je tudi druge stvari: nekoliko dlje je zalučal drugi kamen, da bi se kolobarji križali. Naredil je pravo zmešnjavo na mirni vodi, vsa površina se je omrežila z njegovimi kolobarji, tako se mi zdi, da je dražil ribe ali pa je hotel videti, do kod segajo možnosti njegovega posega — da bi ustaljeni mir dremajočega jutra spremenil v valovito mrežo vznemirjenja. Ko sem naposled stopil skozi vrata, je bil že na stopnišču pod verando, pil je svoj viski, sodo in kavo. »Prijetelj, ti boš zamudil večno kraljestvo!« Njegov besednjak — igral se je z mojo nebogljenostjo, zaspano naravo. »Preden pa se spustiš dalje čez tale trdni prag, popij kozarček viskija; veš, zaradi vode.« Obrisal sem usta in oči, Filip pa se je smejal: »Danes pojdi na ono stran zaliva in plavaj tjale čez. Tam je mivka in sredi nje je skala. Skalo dobro poglej, jaz bom medtem lovil ribe. — Ali si delal nocoj?« Priznal je, da je treba delati, in nekatera dela se lahko opravljajo samo ponoči. Toda podnevi je treba nabirati sonce, zlasti še zgodaj zjutraj. Ko sem hitel okoli zaliva, ki je kot jeziček silil med trde kamenine otoka, je Filip mahal za menoj: »Bom kmalu za tabo! S čolnom. Ne boj se.« —

Toda poprej še tole vprašanje: koliko sonc se je neki davi skrilo za tisto modro zaveso tam gori? Mučno je to, zlasti še v samotni zalivi, ki je sama po sebi brez vprašanj in brez odgovorov. Pomislite: današnja Rimska cesta se je razletela — če se je sploh kdaj razletela — že davno poprej in še danes se razletava, bežeč, bežeč kot kolobar mirne vode v vse premere, in jaz sem v središču te eksplozije, o kateri dejansko nimam nobenega pojma!

A nobenega vprašanja več! Kamenje ob obali je ostro zaradi slanih vodá, nič vse to ne pomeni, to je vse urejeno, že sem v senci, do tjale bo samo še nekaj korakov, nato bom pogledal v dno, ki nikoli ne pove za svojo globino.

Voda je bila topla in široka.

In vendar:

»Koliko sonc se je davi, Filip —«

»Milijon, milijon, sto milijonov!« se je Filip smejal.

Filipov čolnič je drsel. Slišal sem, kako enakomerno pljuska njegovo veslo in kako ob slehernem pljuskotu vesla dahnejo pljuča tega čudnega mornarja. Filipov čolnič je drsel.

— Filip, naravnost povej, koliko žená si imel, kar si jadral čez Atlantik in čez Pacifik, dokler se nisi udomil na celini med svojimi jutranjimi in večernimi gosti? — Bodi pameten, prijatelj, utrudil se boš z vprašanji! — Saj te poslušam, Filip, — sem ga zbadal s slanimi obrvmi. — Ah, dve, kaj bi tisto, — se je umikal. — Eno sem imel v Singapuru, ko smo nekoč prezimovali, in jaz sem bil mlad. Veš, zato sem na ladji zbolel, pravo mrzlico sem dobil, zelo dolgotrajno mrzlico. Kapitan pa mi ni nič zameril. Da ne smem in ne smem, je ponavljal. Nič ni pomagalo, moja mrzlica ga je brigala kot lanski sneg, nisem je smel vzeti s sabo, takšen je bil ukaz. Tudi v morje me niso hoteli vreči, takrat bi bil rad videl, da bi me bili odvrgli. Še ko smo bili v bližini Singapura. Človek je premlad: tam bi bil ostal, kdo bi mi bil kaj mogel? No, zdaj veš; to je bila moja žena. In gotovo se ne bi bil pozdravil od mrzlice, da mi ni dala s sabo svetinje, pisan kamenček, ki naj bi me varoval vsega hudega. Prav zaradi tistega kamenčka sem ostal živ od tiste vročinske bolezni. A poželenja nisem čutil, da veš. Nisem žalil. Nikoli. Zato mi je verjela in zato mi je dala tisti kamenček. —

— Popolnoma vas razumem, prijatelj, — je potrdila, — še daleč nisem mislila drugače. —

Zdaj je potegnilo čez postajo nekoliko vetra, od gozda sem se je enakomerno prelival vonj po košenicah. Pogledal je proti njenim lasem: droben poljski metuljček pisane barve je podrobil s krilci in naredil nekoliko sunkovitih, premočrtnih kolobarjev. Verjetno je to isti metulj kot poprej; a ko se je spustil niže in se že hotel dotakniti visoke, temne pričeske, je iztegnil roko in ga pregнал.

— In katera je bila druga žena vašega Filipa? —

— Filip, Filip, povedal si vse o svoji prvi ženi. A katera je bila tvoja druga žena, Filip? — Plavaj, radovedni učenjak, plavaj in ne sprašuj! — me je učil. — Ti veš, da je umrla, ti veš, da sem sam in ti dobro veš, da je vse vedela: pisani kamenček iz Singapura pa je dala v okvir in ga obesila na steno, da bi varoval hišo in dom. — Moral sem se obrniti na hrbet, da bi se spočil. A ne za dolgo: moral sem spet nadaljevati. Globina nima dna, to sem dobro videl pod seboj. Zdaj ne morem reči, da je temna, ker sem videl prav vse potopljene obrise v njej. Pa četudi je bil morda samo odsvit zenice, ki meče svoje podobe navzven. »Čestitam, čestitam!« je ploskal Filip na svojem obrabljenem čolnu med zamahi vesel, ki jih je staknil kdo ve kje na pozabljenem bregu. »Ti si pravi pomorščak, na ta račun ga bova takoj zalila s ko-

zarčkom viskija.« Njegovo dokazilo je bilo v tem, da si bom moral poživiti žile, ki jih morje izceja, zakaj ni je boljše stvari za to. »Na morju smo popili dosti viskija, zlasti še ko smo prečkali ekvator. Si že bil kdaj na ekvatorju?« Oh, ne, kaj ti pada na pamet, sem pljunil morsko peno iz ust. »Ampak ti tega ne veš: zvezde so na ekvatorju drugačne. Tega nikoli nisem mogel verjeti.« Kaj mislite, dobro sem se odrezal. Preplaval sem. All right, je menil Filip. Toda tista skala je bila to jutro še prazna. Zato sva pristala kar na njej. Stopil sem iz vode, težak kakor svinčeni vojak, galebi so se belili, a brinje nad skalo je zelenelo kot mah na studenčni skali.

»Toda tu se ne zadržuj, na tej skali! Ta skala ni tvoja.«

Filip je gledal daleč, daleč čez otok na morje.

»To skalo gledam samo takrat, ko sanjam, ko sanjam,« je pojasnjeval.

»Filip, kje si?« sem ga budil. »Ali tudi ti —?«

In Filip se je prebudil. Vsi otroci se prebujaajo z grenkobo na ustih. Filip je bil otrok.

»Morda nekoč, pozneje. Ti si še mlad,« se je izgovarjal.

Skočil sem v vodo in se pognal za njegovim čolničem.

— Danes je lepo, prijatelj, zelo, zelo lepo: Govorite o Filipu, kot bi govorili o samem sebi. —

Prav nič se ni čudil, da se je v trenutku, ko mu je stopila pred oči tista skala na drugem bregu zaliva, zavedel, kako vse mora biti tako, kot je.

— Takoj prvi dan sem opazil, da imate najrajši tisto skalo na drugem bregu zaliva. Drugi ljudje so se sončili in kopali v skupinah, toda na drugem mestu. —

— Vem. —

— Veste? Kako morete vedeti? —

— S Filipom ste sedeli na stekleni verandi ob svoji jutranji kavi, ali ne? Kovček je bil še ob vas, ker ste se komaj pripeljali s parnikom. Čeprav vas nisem videla z rtiča v obraz in čeprav ste bili celo s hrbtom obrnjeni proti meni. To se takoj ve. Na postaji, kjer ljudje za trenutek posedijo, je takoj vse jasno. In takoj vse samo po sebi umetno.—

In čez čas:

— Povejte, prijatelj, ali ste dokončali delo, s katerim ste prišli v naš dom? —

— Da. Celo leto mi je ležalo neizgovorjeno na duši in peklo. Težko je o tem govoriti. —

— Seveda vse razumem. —

— Ne, ne, ne — to še ni razbremenitev! —

Natakar je spet nadlegoval, nadlegoval, toda vendarle samo mimo-grede.

— Filip. Filip je molčal vse naslednje jutro in opazoval sem ga iz temnejšega kotička, iz sence, ki je padala na tlak. Nepogrešljivi del jutra je, tale Filip. Izogibal se je ljudi. Dobro sem vedel, a zaupal sem vase. Molčeči človek bo kljub temu odgovoril tovarišu, s katerim plava po vodi. »Filip, si kaj ujel davi?« sem bil previden, ni mi šlo gladko iz ust. »Nisem,« je nejevoljno mrmral. »Zdaj grem spet. Toda vreme se bo skazilo.« — »Vreme! Vreme! Kakšno vreme, praviš?! Bodi pameten, Filip, saj nisi prvič na vodi! Pogovarjava se, Filip.« — »Priatelj, prav res, ti si mi lahko tovariš!« Imel je motne, žalostne oči. »Nocoj si imel do jutra luč. Kaj si delal?« me je zdaj pogledal nekoliko bolj ostro. Ostro, a tovariško. Tako ostro in tovariško gledajo mornarji, ki imajo za seboj Atlantike in Pacifike. »Končujem znanstveno razpravo, Filip; delal sem.« — »All right. Držiš obljubo.« — »Filip, ti si čuden človek. Tako lahko in tako težko te razumem.« —

Peter se je zavedel, da temno modre oči brušenega kamna s sopotni-činega prstana gledajo naravnost vanj. Videla je tudi sopotnica, da so se njegove oči ustavile ob tem kamenčku, zato ni bilo prav nič potrebno spreminjati lege njenih rok.

— Vendar mi povejte, zakaj ste šli plavat proti tisti skali? —

Njen alt je postal polnočen, iz najtišje sekunde.

— To je tako zelo preprosto, prijateljica! Le pogledjte: ali ni Filip čolnaril ob meni? In, ali nisva potem gledala nazaj čez zaliv, ki se je že lesketal v drobnem vetrcu, da bi se oddahnila? — Filip, Filip, koščena grča, ki je nobena sekira ne bo sesekala! Ali bova sedaj gledala na pre-hojeno pot, ko pa ni več niti temnega dna niti galeba nad nama? — In Filip se je strinjal s tem. — Ti moraš pisati svojo znanstveno razpravo, sicer ne boš dokončal. A vedi, da me tvoja znanstvena razprava prav nič ne zanima. — Šla sva do točilnic¹ in točajka je že vedela: viski? — Prav to! — Toda, Filip, kakšen si danes? — je spraševala. — Ali si bolan: bolezní dobro poznam. Ali ni zelo preprosto? —

Na robu postaje so se začenjali travniki, polja.

— Kaj bi bilo, če bi vas srečal kdaj poprej, na cesti, sredi mesta, v kavarni? —

Nesmisel, — najraje bi se zasmel.

— Nič. Hiteli bi naprej kot ponavadi. —

Te besede so bile tako sproščene, da jim je moral enako sproščeno takoj tudi sam potrditi.

— Tako bi tudi jaz storila, če bi vas srečala. Na cesti so vsi ljudje enaki. —

In potem, sama zase:

— Tudi jaz sem na to mislila. Zelo. Takrat, ko ste se vrnili od zapuščenega pomola. —

Moral sem pohiteti. Samo še pohiteti. Pomisli na brezodmevnost jutranjega zraka, ki je obtičal na oljnati, gladki površini zaliva, kamor prihaja ladja samo dvakrat na teden. Še vrata so bila samo priprta, nihče ni zaklepal, nihče se ni branil. Oči pa so se kmalu navadile strmca, ki rije čez oblo goličavo, kamor sede vsako desetletje enkrat grmiček brina, da bi zadržal martinčka med koreninami. Potem se na drugi strani zoži kolovoz na rahlo zaznavni nagib, s katerega drsi deževnica. Nagib se najprej potaplja v sivo mreno, potem pa se izvije na trda tla in zapljusne v drugi breg. Nekoč so tu prebivali ljudje, toda to je bilo davno; ostanek daljnega časopisa je bil tih in nič več zgovoren. Mogoče še nekaj korakov, pa se bom lahko zaustavil na plitvini, ki je začetek poglobljanja morskega dna. Ko človek hiti, gleda samo predse, svojega hrbta se komaj zaveda, in kjer se ustavijo oči, tam je pričakovani trenutek. Nenadoma sem plaval, spet plaval okrog rtičev, vsak kamen je tam rtič in vedno pripravljen izvabiti še en zamah roke. Zdaj sem na trdnih tleh in vzravnani. In prav na tistem mestu se je oglasil tudi galeb, ki je zakrožil dosti nizko, da sem lahko slišal drsajoči šum njegovega perja. Oblilo je sonce, že davno sem vedel, odkod bo zapljusnilo, v tistem hipu je zazvonil dan, znamenje nujnega začetka, ki bo trajal vse do tiste črte tam, kjer se meglenice dotikajo odzivne vodne obline. Galeb je bil sam in vznemirjen. Predvsem sem se zavedal njegovih krožnih smeri, ki se niso nikoli križale na istem delu neba. Moja slana koža, zdaj že posuta z belimi drobtinicami ostankov voda, ga je čutila prek zračnega premika, ki je upodabljal njegovo jutranjo uro. Galeb je spet zaklical, nikogar ni bilo, nihče se mu ni oglasil. Pobral sem ostanke svoje obleke in se pognal proti gozdičku. V tistem trenutku je tudi galeb izginil.

— Prijatelj, — se je navdušila. — Čudovit je otok na tistem mestu! —

— Bili ste tam? —

— Bila. Na otok se je zaganjala slana sapa. Otroci so igrali domino, in ko sem odhajala, so klicali: Na svidenje, na svidenje! Na zapuščenem pomolu je bilo vse črno morske trave. — Potem je bil tisto noč vihar. —

Mogoče bi bil hodil ves dan po obrežju, če ne bi bil trčil ob zapuščeni pomol. Mislil sem, da martinčki ne marajo vode. Pa so prav vneto zaplaval, ko sem poskusil z njimi nedognano igro, kako se bodo urejali ob stiku s tujo prvino. Ko je prvi splezal na breg, sem pomišljal, da se bo morebiti drugi obrnil drugam, od brega stran, saj so vode vsenaokrog, na katerem koncu je navsezadnje bivališče in zavetje? Tudi drugi je dvignil nemirno glavico proti zraku, kakor bi vedel, da so smeri tisoč-

vrstne in se je treba odločati. Ta je švignil med travo, v podolgovato senco, tam je kljubovalno zadihal in uporabil trenutek, da je odkril moj radovedni pogled. Potem sem pustil martinčke in hotel prešteti korake do zapuščenega pomola. Toda sredi plitvine nisem več štel. Dovolj je bilo, da je voda pljuskala okrog pasu. Poškodovani kvadri pomola, nametani na kupe v ravni črti, kamor jih je stisnila kakšna zimska noč —. Na pomolu pa so se nagrmadili ostanki mojega odmikanja, brž ko sem prekrizal noge čez njegov osiveli rob in občutil mirujoči obris bregov za sabo. Ko sem stal spet na bregu, so med borovjem žagali škržati, ki pa jih nisem videl. Dolinica se je zožila.

— Tam je vinogradnik, ki vsako jutro obiše svoje trte. Videla sem ga, pobiral je zadnje ostanke grozdja. —

— Stal je pred zidanico in gledal nizdol na morje. —

— Mogoče je bil zamišljen, ker je vedno sam. Nikogar ni tam v bližini. —

— Ne, nisem ga motil. Bežal sem dalje in se zapičil v zaliv, ki sva ga s Filipom preplavala. —

— Da. Od tam se že vidi naše bivališče. —

A Filip: kje si, duša neugnana, kod si se klatil? Ali misliš tako zanemariti svojega prijatelja? Iskal sem te po zalivu, tam se navadno potepaš, kadar nimaš druge skrbi, razen da presajaš samega sebe s kamna na kamen. Pa nič, nič! Ali si videl galebe? Že navsezgodaj so se začeli klicati, veš, skupaj hočejo biti, kadar je vihar. In nocoj bo zatreskalo, nič ne pomaga. Nebo se mora razbremeniti, sicer bi bilo težko to življenje. — Ne sprašuj, Filip! Veš, kje je zapuščeni pomol? In skala z zapranimi časopisi? In borov gozdič s škržati? Vinogradnik na vrhu hriba? Pa tudi galebe sem videl, vznemirjali so me in preganjali, mogoče bo potem spet dobro in prav. — Nocoj si imel spet do jutra luč, ponočnjak! Kaj si spet delal? — Končal sem znanstveno razpravo, Filip; delal sem. — All right, držal si obljubo. — Filip, čuden človek si: kadar najbolj dvomiš, si najbolj prijateljski! — A točajka je stala pred vrati, Filipov spremenjeni klic jo je izvabil, smejala se je blagemu večeru nasproti, od tam je prihajalo zanesljivo potrdilo: vendar, vendar naposled! Tale Filip je hotel prestaviti hrib, sikal je kot preplašena kača. — Pustimo to, zdaj je spet dobro, toda kozarček viskija bo dobro del, ali ne, ti ponočnjak? — Filip se je kar branil pred sabo. Mornarji so molčeči, če so poskusili ekvator, vse imajo v gubi ustničnega kota. — Pa naj bo, Filip, saj ni prehudo, če smo se zbrali na tem otoku in v takšnem času, življenje je tu gostejše, ali ne, Filip, — To si pa prav povedal, kot voda je na ekvatorju. Tam je morje zelo slano. Peče. — Točajka je natočila in Filip se je obrnil stran od nje: pojdi z mano, nekaj ti bom povedal. Naenkrat je bil mehak, ko je nagnil svoj kozarec,

ponovno: Ti si srečen človek. Tebe ne bom tako kmalu pozabil. — Zakaj, Filip? Kaj govoriš? — Zato, ker si srečen. Toda tisto pozabi, ko boš spet na obali! — Kaj naj pozabim, Filip, kaj se ti spet mota po glavi? — Tisto. Ko boš na obali, to bo že čez nekaj dni, te odvezujem od obljube, kajti tam je življenje drugačno. In ti si mlad in srečen. Ko se bova srečala na celini, mi boš povedal. Vse. Nobene stvari ne boš izpustil, lepo je poslušati govorico podrobnosti. Jaz bom tam tudi drugačen človek, pa boš lahko povedal. Tam bom srečen s tabo, tukaj pa moram pre-sanjati. Tukaj je nebo raztegnjeno, dosti več ga je. Ali ni tako? — Da, Filip, in še nekaj je tako: tu lahko ubežiš, ker imaš prijatelja. — Ne govori tako glasno, vidiš, da se že zbirajo ljudje, zdaj bo večerja, ti si že pozabil, da je dan pri kraju in bo treba preživeti tudi noč! Ponoči je najhujše, če se prebudim. Takrat gledam v zvezde, toda zvezde so preveč otožne. Ampak nocoj ne bo zvezd, boš videl. — In res ste začeli prihajati po vrsti, na minuto točno, prostor se je zasedel in mizice so oživele. — Moram iti, ne maram, da bi me klicali. Sedi tudi ti, tamle, hitro bom postregel, se je naglo obrnil, kot bi bil zasačen pri prepovedanem dejanju, in že ga ni bilo več. Otroci so poželjivo mlaskali z jezički.

— Vedno sem sedela pri oknu. Od tam sem lahko gledala na zaliv. Rada imam odprta okna. —

— Takrat se je začel veter. Potegnil je in močno premaknil zaveso. —

— Še preden sem vstala, je bil že Filip pri oknu. Za slovo, je rekel, jutri zjutraj odhajate. —

— Filip je pripadal vsem. —

— Da. Saj sem mu pela. —

— Ko ste peli, je gledal skozi okno. Mornarji so daleč.

Nenadoma se mu je približala do samih ramen:

— Pozabili ste na cigareto. Ne bo več potrebna. —

In odmaknila je roko in Peter je spravil cigareto.

Njihov voznik je še vedno slonel ob točilnici, še je čas. Odrezava natakarka se je venomer nasmihala ob njem, očitno ji je nekaj pripovedoval. Na postaji ne pade nikoli huda beseda.

— Čudno je in nenaravno, da sedim poleg vas, — je rekla, potem ko je z robcem odstranila nekaj kosmičev prahu, ki so se spet odnekod spustili na prt. — Še celo če bi vedela, da bi mi manjkal tale dan, ako ne bi bila zraven vas. —

Mimogrede je videl, da se je lastovka spustila na drog in zatrepetala s krili. Nekaj trenutkov je obračala glavo na levo in na desno, ko pa so se jele spuščati še druge na tenko napeto žico, je šla s kljunom pod perot in odletela. Zbirajo se in kmalu bodo odletele. Za dolgo. Pred-

stavil si je mnoga gnezda, kako čakajo pod napušči neznanih domov. Ta podrobnost ga je zadržala dlje kot zgolj mimogrede.

A sopotnica se ga je dotaknila:

— Upala sem, da bom lahko sama, ko sem se nato odpravila v nadstropje, ker sem pričakovala košček nevihte, ki se je zunaj razvzhlajala. Verjela sem, da ste nekje s Filipom, morebiti med ribiči. In sedela sem na svojem balkonu nasproti vas, še preden se je pokazal zadnji naliiv. Potem je luč na vašem oknu ugasnila. Zavedela sem se, da ste tudi vi gori in boste odprli vrata. Tako nisem bila več sama. Zmotili ste me v trenutku, ko nisem imela več kam. In dež je padal skozi fosfor bliskajoče se svetlobe, pod katero je bobnelo kamenje. Takrat sem mislila na skalo. Toda dolgo ste sloneli na balkonu. Slišala sem, da globoko dihate. —

Nevihta premaguje. V nevihti so zbrani odsevi. Tam se spuščam s strmih točk na zaustavljiva tla, do dosegljivega dna, do jasnih obrisov svojega otoka. Ne čutim ostrih tresljajev, ki odmevajo od zunaj. Nevihta je vsa iz časa, iz prostora.

— Nevihta, — se je šalila, — a kje je vaš Filip? —

Filip. Videl sem, kako se je iztrgala iz zaliva skalna gora in se takoj zatem pretopila v bliskajočo črto, narezljano od vrha do tal. Ko se pogled zaslepi, ostanejo migotajoče podobe in čuti za prostor. Spet sem hitel, moral sem pohiteti, treba je bilo dočakati jutro tako, da bo pomenilo nov dan. Filip ni nikoli na enem mestu. Tava za podvodnimi ribami, kot bi lovil odrešujoče pisano kamenje. — Filip, kaj delaš, kdo te je spravil sem, kdo te je preganjal, kje si se udomil v tem naliivu? — Ti si, ponočnjak, mislil sem, da spiš. Prav povsod si mi za petami, nobene skrivnosti mi nočeš prepustiti. — Skrivnosti? Saj ni skrivnost, da si se naslonil na tole skalo, ki je nocoj brez strahu sama in vsakomur dostopna, in da dež lije obnjo, in da jo blisk rešuje teme, in da si moker do kože! Lahko bi sedela v pritličju pod verando, zdaj so vsi odšli in se poslovili, jutri zgodaj bo prišel parnik in vse po vrsti odpeljal. — Tudi ti greš jutri, ali ne? Sem te že odpisal z drugimi vred, nič viskija več, jutri boš drugi človek. — Kakšen drugi človek, Filip! Ampak tvojega viskija ne bom pozabil. Poskusim ga, ko se srečava kje, kjer boš hotel. — Ne govori, ti preveč stresaš besede, nekaj je v tebi še narobe. Toda mislim, da si kljub temu na pravi poti in te bom nekoč še vesel. — Če se vidiva? Saj si mi rekel snoči, da si že napisal na listek svoj naslov, ki mi ga izročiš, brž ko se parnik odtisne od pomola. Seveda, nič prej ne. — Rekel. Pa mi ni žal, čeprav si še mlad in sposoben zalezovati starega Filipa, ki ima tudi svoje ure. Zakaj si prišel? — Bil sem na balkonu, pa sem te pogrešil, in ti sam veš, da pot dobro poznam. — Nekaj pa mi je všeč: da govoriš o balkonu, kot bi bilo samo ob sebi umevno, čeprav si

nekoliko več kadil. Videl sem ogorek. Seveda, nocoj si poskušal tudi ti peti, dasi bolj narahlo in še sramežljivo. Nisi še bil na morju, to je vse. — Ah, Filip, ne zato, ne. — Vem, to se tako reče. Je pa prav, da si sklenil počakati jutro tukaj, čeprav z mano, tukaj je prav primeren prostor za skakanje v vodo in za plezanje na kopno. Boš skočil? Jaz sem že, imenitno je! — Čofotal sem sredi nakodrane vode in se reševal z bliskom, da me ni presegla tema, kajti v njej je mogoče več stalnega, več prepričljivega. — Dobro plavaš, ne boš utonil. Če še drugič kdaj zablodiš na tole skalo, kdaj pozneje seveda, se ponovno preizkusi in poglej, zakaj na otoku, pa čeprav le za nekaj dni, človek upodobi sebe, — me je branil pred prvinami. — Toda takrat se midva ne bova videla. — Filip, kaj si se zamislil? — Moral bom odtod tudi jaz in ničesar ne smem pozabiti. Žena je taka kot pričakovanje, predvsem mora roditi sinove. — Plezal sem na skalo, pa mi je drselo pod prsti, štrenasti dež je trkal na členke, poskusil sem znova. Filip pa je vse to gledal od bliska do bliska in se klečé oprijemal z eno roko suhe veje nekega nedoločljivega obrežnega grma, z drugo pa mojega komolca, ki je silil iz vode. Ko sem stal pred njim, je prav počasi dihal, potem so se tudi bliskavice odmaknile nekoliko bolj stran, nekam na odprte površine, kjer so verjetno jadrale ladje. Obšlo me je nekaj zagatnega, kakor v preozkem prostoru. — Toda nič ne maraj, jutro bo kmalu tu in ti se boš odpeljal. A ne sme ti biti žal odhoda! Ko boš pa spet kdaj tako vročičen, da boš pisal znanstveno razpravo, pridi sem, nekdo bo gotovo v tem zalivu, ki bo plaval s teboj. — Filip —! — Molči, ali ne vidiš jutra? Ne gre prava beseda, če je dan. Nisem navajen, da bi jecljaj. — Mislim, da je bil zelo miren, čeprav je vedel, da bo samo še nekaj dni lahko v tej drobni družini. Kot oskrbnik doma je imel zapisano za vsakega, kdaj je prišel in kdaj se bo moral posloviti. O vas pa ni nikoli govoril; sploh o nikomer ne. Midva se nisva nikoli o tem menila.

— Bila bi srečna, če bi se mi kdaj oglasili, — se je zalotila. — Toda ne, bilo bi škoda. Se vam ne zdi čudno, da vas ne vprašam, kdo ste, odkod, kje stanujete, in še kaj drugega vznemirljivega? Meni se to zdi tako čudno, ne razumem. Ni potrebno. —

Toda voznik je pogledal na uro.

Neki pevski glas je še izrazito stopal iz trušča, ta trenutek je bil razločen in domač.

— Poje in poje. Če človek poje, potem prepeva sebi in drugim? —

— Petja se spominjate? Ne, jaz ne pojem rada, nikoli nisem rada pela. Moji znanci mi večkrat prigovarjajo, naj zapojem, jaz sem pa tako nehvaležna; pričakujejo, pa jim ne ustrežem. To ni lepo, kajne? Če omizje želi pesmi, potem bi bilo vljudno ne odreči. No, takrat se ne zavedam, da sem nevljudna. Šele pozneje kdaj. Vzemimo danes. —

Zamotano je to. Tisti večer so gostje sedeli, in če porabim neko že dokaj obrabljeno besedo, bo res, da je bilo v jedilnici vse praznično, od vrat do oken in od oken do točilnice, na vse strani, do vlažnega zaliva. Dogajalo se je, da so sprejemali vsako stvar večera tako samo po sebi umevno. In Filip je govoril: srečen si, srečen, da živiš nocoj tu, na tem velikem prostoru, zakaj, ali se ti ne zdi, ta prostor ne more biti drugačen kot velik. Škoda: jutri ga ne bo več!

— Je res? Ali je resnično res? — se je močno zavzela.

— Na tem mestu, v tem prostoru nihče ne laže. Ta skrb je nepotrebna že zavrlo tega, ker je nemogoča. In Filip je imel morda resnično prav: srečen, srečen sem bil. Če ni mogoče tako zlahka in tako v eni sapi pojasniti besede srečen, ne da bi na njej ostal prizvok zastarane zamaknjenosti, ki navsezadnje res nič ne pomeni, je pa mogoče vendarle povedati, z drugačnim naglasom sicer, da je v njej ostalo še marsikaj, kar stoji zunaj te neprijetne besede: srečen sem bil. Ne zamerite, če nimam pri roki drugačne besede. Prostor je bil velik, ker so tiste običajne razsežnosti dobile nenadomestljive dodatke: šum telesa in njegovega plapolanja.

— Ampak, jaz sem pela vsem! Vsem. Vsem. —

— Tako je na otoku. —

Sprevodnik pa je nazadnje pogledal po sopotnikih:

— Potniki, prosim odhod! —

Spet sta sedela drug poleg drugega, kot na začetku vožnje. Okno je spet sprejemalo, čedalje bolj prosojno in jasno, vse mnogobarvne in mnogoobrazne slike, ki so hotele izginjati za robom, zadaj, odkoder je avtobus ril navkreber. — Filip, odkod pa spet ti? Ali nisi ostal tam na svojem otoku? Pazi, pazi na skalo! — Čakaj, ponočnjak, še nekaj ti moram povedati, nisem vsega mogel, prehitro si odjadral. Mudilo se ti je. Pa kam tako hitiš, prebudil se boš kot mesečnik na strehi, to ni dobro! — Filip, čez nekaj dni potrkam na tvoja vrata, moraš mi pokazati kamenček, ki te je rešil mrzlice. — Ne nori, to ni zate, ne moreš ga videti, pusti vraže pri miru. Ampak, saj mi ne pustiš do besede! — Vem: hvaležen si mi. Zaliv je bil najin, oba sva čolnarila po njem, oba sva pila njegovo sol. Ni ti bilo lahko, preveč ga je bilo za enega samega človeka. — Da. Da. Ampak, ali mi ne boš pustil do besede? — Vem, vem: in hvaležen si mi, ker sem obljubil, da na tisto skalo ne bom plaval, ljudje potrebujejo mir. — Ti si zares srečen človek: okrog tebe se zgoščuje voda, ti si sredotežen. Jaz moram pa sanjati. Sanjati, ti to veš. — Ampak, Filip, kaj si videl sinoči, ko si gledal skozi okno, sinoči ob slovesu? — Ne sprašuj. Gledaj sem na morje. Morje ima prostora za vsakega. — Filip, dostikrat sem te iskal, ko je sukljala kri. Veš, žile nabreknejo, ena napetost se mora upreti ob drugo napetost. Lasje so

dišali po soli in po mehki prvi travi. Takrat, ponoči je bilo to, sem vedel, kaj pomenijo lasje, če padejo na ramena in oblivajo vsakdan osončene kože. — To ti moram povedati, ponočnjak, pusti me že enkrat do prave besede: zdaj bom lahko živel, tudi na celini bom lahko prebil. In oba bova lahko živela: tudi ti.

Obrnil se je k sopotnici, kot bi jo hotel še nekaj povprašati.

Toda sopotnica je gledala skozi okno. Ni premaknila pogleda.

Bila je zaverovana v mimobežeče slike zelenega prostora.

Le opazil je, da je njena roka, ki je počivala na ročni torbici v naročju, zadrhtela, nekaj tresljajev se je prelilo čez prste, kot bi v njej počila dlan sproščenega, razbremenjenega človeka. Vedel je, da je to resnica, da nobenega potrdila ni več treba. Zato se je tudi sam naslonil na bežeče slike onstran okna in se prepustil njihovi nujnosti. In ko se je v tej nujnosti popolnoma izgubil, je zaslišal, da je bencinski stroj znova utihnil.

Nad mestom je viselo opoldansko septembrsko sonce. Nič takega se ni medtem zgodilo, kar bi lahko imenovali kot spremembo, spremi-njanje. Tlak je enako puhtel in še vedno vroči zrak se je enako dvigal pod listje dremajočih lip. Najprej je premeril dolžino ulice, ki je brez ovinka kazala pot v središče, kamor se odloča največ ljudi, potem je prisluhnil rahlemu šumotu lipe, ki je že dolgo senčila ta košček ustalje-nega postajališča. Nekaj ljudi je hitelo po ulicah nizdol in navzgor, ti potujoči ljudje so bili sicer redki, vendar so se premikali povsem dolo-čeno in so zapolnjevali vrzel čisto jasnega vtisa: da je življenje zamrlo. Vtis je bil, seveda, napačen. Zelo hitro je spoznal, da je v tem mestu doma, in tisti prvotni nasmeh, s katerim tuj prostor sprejme novince, je postal nenadoma domač.

— Kadar človek odhaja, se ne sme obračati, — je odgovoril sam sebi.

Vendar je še tisti trenutek odložil kovček in se obrnil — pred avto-busom je stala njegova sopotnica in tudi — kot on sam nekaj trenutkov pred tem prisluškovala zamišljeni lipi. Njuna pogleda sta se morala srečati.

— Tudi vi ste tukaj doma? — je vprašala tako nenadoma, iz da-ljave, da je pravzaprav nihče razen njega ni mogel jasno slišati.

— Še malo, pa bom doma, zares, — je prav tako odgovoril iz da-ljave, kjer je stal.

Potem je čisto določno vedel, da mora še nekaj storiti.

Cesta se je namreč nenadoma napolnila z neznanimi ljudmi, ki so se začeli nagosto zgrinjati v smeri proti postajališču. Novi popotniki. Tudi to mesto je torej le vmesna postaja, le izhodišče. Ni se zbal te

gneče, kot bi lahko pričakoval, če bi se na takšno okoliščino spomnil še malo prej, ampak se mu je zazdelo, da bo prav, če se odmakne nekaj korakov, kjer bo lahko sprejel govorico tega, kar je nekako moral storiti. Torej je pustil kovček kar na peščenem tlaku. Spet je stal pred sopotnico, ki je medtem že mahala za izvoščkom. Pred njim je bila žena brez vidnega nasmeha, s črno urejeno pričesko, s potovalno prtljago. Ta žena mu je ponujala roko, na kateri je zdaj spet opazil prstan z bogato krono, znamenje navad, ki lepšajo običajni stisk rok.

— Utrujeni ste videti, — je rekla, — bila je pač naporna pot. — Gledal je, da bi razumel njeno podobo.

— Ni drugega, — je priznala.

In nato:

— Se strinjate, da je zdaj tisti trenutek, ko bi morala izvedeti za vaše ime? Saj veste, do tega trenutka nisem pomišljala na to. —

— Res, — se je iztreznil. — Jaz sem Peter. Peter Podgornik. —

— Peter, Peter. — Danica. —

Okrog polodprtih ust se je zibala sapa.

Imeni pa sta se postavili v prostor, bila sta dva različna človeka.

Da, še tole:

— Prav imate: dovolj je ime, priimka res ni treba! —

— Če hočete res obiskati Filipa, ga lepo pozdravite, — je rekla nazadnje naravno in zelo, zelo toplo.

— Ah, to je tisto vprašanje, ki je ostalo odprto in zaradi katerega sem se moral vrniti, gospa. Spoznal sem namreč, da ga ne bom mogel pozdraviti, ker ga ne bom mogel obiskati. Filip je daleč —

Segla sta si v roke in se razšla.

Na ulicah je bilo dosti ljudi, ki so se srečevali, nekateri so se tudi pozdravljali med seboj, in opoldansko septembrsko sonce je viselo nad mestom. Običajna snaga našega mesta ga je zbodla v oči, bil je občutek podoben strahu ali pa nezaupanju morda ali celo sovražnosti. V bližnji točilnici, kjer je dišalo po vrvežu mimogredočih, je naročil kozarček alkohola, da bi se lahko naslonil in za trenutek postal. Nikomur ni vzbujal pozornosti, z lahkoto je uporabil svoj trenutek in se spomnil, da je dokončal dizertacijo, ki ga je pekla že leto dni. Ta pekočica pa je bila vznemirjenje, v katerem se pretakajo žive snovi v mrtve in narobe. Preden pa se je približal mestni četrti, kjer je sicer stanoval, se je ustavil še v parku, na klopi pod zeleno platano, ki je bila vsa zamišljena v svojo jesensko zrelost. Tam je ostal do večera in šele s prvimi lučmi odklenil vrata stanovanja. Zaspal pa je kmalu, ker je sklenil, da bo stvari iz kovčka razvil šele naslednji dan.

Z ulice mu je bolščala v okno vso noč mežikajoče rumena luč cestnega semaforja.